

Workshop 11

Workshop 11: Een politiek-maatschappelijke strategie voor de Fair & Green Deal. Vervolg op het ochtendprogramma

Met medewerking van Leida Reinhout, René Grotenhuis, Esther-Mirjam Sent, Jan Rotmans e.a.

Op veel plaatsen in de wereld en ook in Nederland worden mensen zich ervan bewust dat *business as usual* leidt tot ecologische problemen, uitputting van grondstoffen en sociale onrechtvaardigheid, nationaal en wereldwijd. Zelfs het financiële en economische systeem als zodanig staat op zijn grondvesten te schudden, wat voor veel mensen bestaansonzekerheid creëert. Aantrekkelijke alternatieven zijn beschikbaar – op het terrein van energievoorziening, voedselproductie, mobiliteit, wonen en recreatie, maar ook beloningssystemen, belastingheffing, inrichting van de zorg, internationale handel en samenwerking – maar krijgen nog onvoldoende ruimte en steun.

Dat is jammer, want onze toekomst kan er zo rooskleurig uitzien als we nu van koers veranderen en kiezen voor een *eerlijke economie*: een betere balans tussen werk en de tijd voor gezin, sociale relaties, inzet voor de gemeenschap, sport, hobby's en ontspanning, met name in de spitsuren van het gezinsleven; minder stress en opgebrachte en versleten mensen; een evenwichtiger verdeling van rijkdom en werk en een faire beloning daarvan; blijvend goede vooruitzichten op een welverdiende onbezorgde oude dag; meer ruimte voor ontplooiing en onderwijs om de eigen talenten te vinden en een passend en aantrekkelijk beroepsperspectief en een zinvolle levensvulling te ontwikkelen; meer ruimte voor zorg met een menswaardige kwaliteit; een gezonde omgeving en aantrekkelijke landschappen; goede voeding op basis van betrouwbare grondstoffen van een duidelijke herkomst waarmee men zich kan identificeren; ruimte voor de natuur die niet alleen noodzakelijk is voor het voortbestaan van mensen maar ons ook kan laten genieten van haar verrassende vondsten en schoonheid.

Dat de alternatieven onvoldoende kans krijgen, komt voort uit een aantal weeffouten in het geheel van economie, politiek en samenleving. In de kern gaat het erom dat er met allerlei economische instrumenten teveel wordt gestuurd op financiële waarde op zichzelf – economische groei, winstmaximalisatie, kostenbesparing, productiviteitsvergroting, loonstijging – zonder voldoende aandacht voor de natuurwaarden en menselijke bestaanswaarden waar het eigenlijk om draait. Willen we dat veranderen, dan moeten vooral andere sturingsinstrumenten ingevoerd worden: andere welvaartsindicatoren, een andere belastinggrondslag, verrekening van gezondheids- en milieuschade in de prijzen e.d. In de *Fair & Green Deal* zijn daarvan diverse voorbeelden gegeven. Die veranderingen kennen allemaal hun eigen specifieke problemen en weerstanden. Dat komt in verschillende workshops aan de orde.

Er zijn echter ook algemene weerstanden die ervoor zorgen dat het grote verhaal van de eerlijke economie en de Fair & Green Deal als geheel onvoldoende

aandacht krijgt. Belangrijke voorbeelden daarvan zijn:

- een neoliberale en populistische politieke hoofdstroom die bewust kiest voor business as usual
- een algemene maatschappelijke onzekerheid die deze politieke hoofdstroom voedt
- een onvoldoende ontwikkelde voorstelling van wat die eerlijke economie inhoudt, of deze 'werkt' en wat dit oplevert voor het dagelijks leven van 'de gewone man en vrouw', waardoor de roep om een transitie naar een eerlijke economie nog meer onzekerheid oproept
- een tamelijk vastliggend internationaal economisch beleid (EU, WTO) dat in grote trekken de neoliberale lijn ondersteunt of versterkt
- machtige belangengroepen die dit bestendigen.

Voortbordurend op de inzet van de sprekers in het plenaire deel in de ochtend willen we in deze workshop proberen op deze algemene weerstanden meer greep te krijgen, te verkennen welke mogelijkheden er zijn ze te doorbreken en daarvoor een routeplan te ontwerpen.